

VISAGINO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

**DĖL VISAGINO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2020 METŲ ATASKAITOS PATVIRTINIMO**

2021 m. gruodžio__ d. Nr. TS- ____
Visaginas

Visagino savivaldybės taryba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 5 punktu, atsižvelgdama į Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.4 papunktį ir Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2021 m. lapkričio 24 d. raštą Nr. SD-89 „Dėl Visagino savivaldybės 2020 m. visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos“, n u s p r e n d ž i a :

Patvirtinti Visagino savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 metų ataskaitą (pridedama).

Šis sprendimas gali būti skundžiamas savo pasirinkimu Visagino savivaldybės tarybai (Parko g. 14, 31140 Visaginas) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyriui (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmams (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo arba įteikimo suinteresuotam asmeniui dienos.

Savivaldybės meras

Erlandas Galaguz

PATVIRTINTA
Visagino savivaldybės tarybos
2021 m. gruodžio ____ d. sprendimu Nr. TS-__

**VISAGINO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2020 METŲ ATASKAITA**

TURINYS

1.	Ataskaitos įvadas	3
2.	Demografinė situacija	4
3.	Savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis	7
4.	Savivaldybės prioritetinių problemų analizė	13
4.1.	Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	13
4.2.	I atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	15
4.3.	Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	18
5.	Papildomi visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai	20
6.	Ataskaitos išvados ir rekomendacijos	29

1. ATASKAITOS ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Visagino savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos strategijos (LSS) 2014–2025 m. tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

LSP strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, pailgėtų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.

LSP nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką.
3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

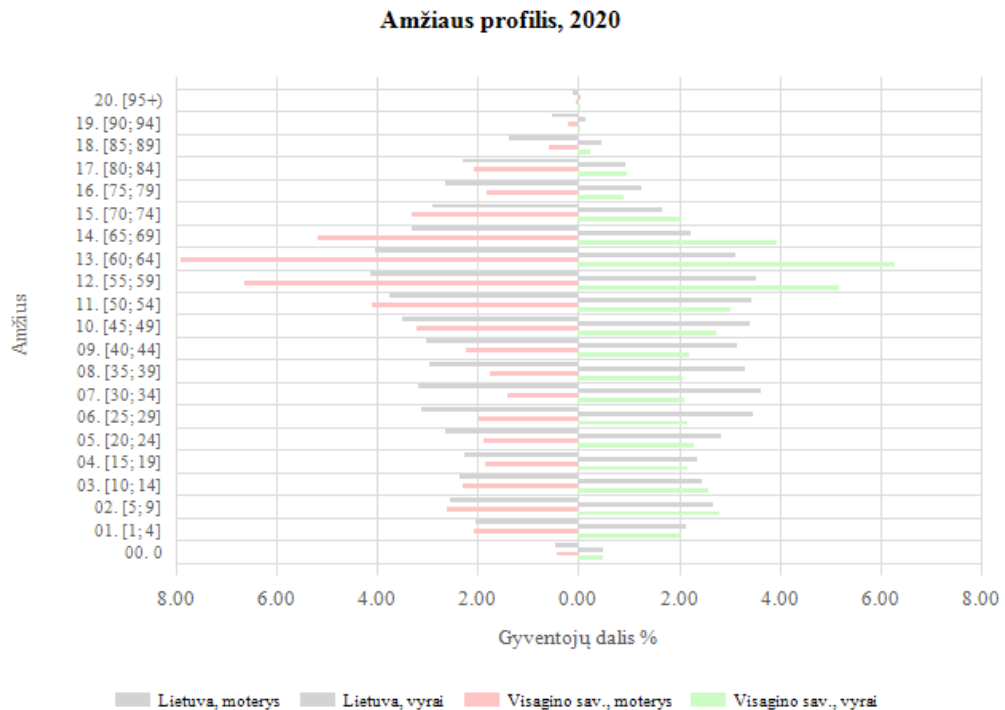
- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

Nuo 2019 m. nėra teikiamas rodiklis Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyv., kadangi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. A1-296 nuo 2018 m. liepos 1 d. panaikinta Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaita ir šios apskaitos tvarka.

2020 m. duomenų apie šiuos rodiklius: 1. Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl., 2. Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis proc., 3. Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk., 4. Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. informacinėje sistemoje nėra, jie imti iš Higienos instituto sveikatos informacijos centro, ir kai kurių lentelės duomenų nėra. Rodiklių duomenys dėl viešai tiekiamo geriamo vandens prieinamumo vartotojams bei nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo duomenys neinterpretuojami šviesoforo principu.

Visagino savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. sausio 27 d. prašymu Nr. (4.16)-1-450 „Dėl visuomenės sveikatos stebėsenos Visagino savivaldybėje“ ataskaitoje išnagrinėti papildomi 9 Visagino savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai. Šie rodikliai šviesoforo principu neinterpretuojami.

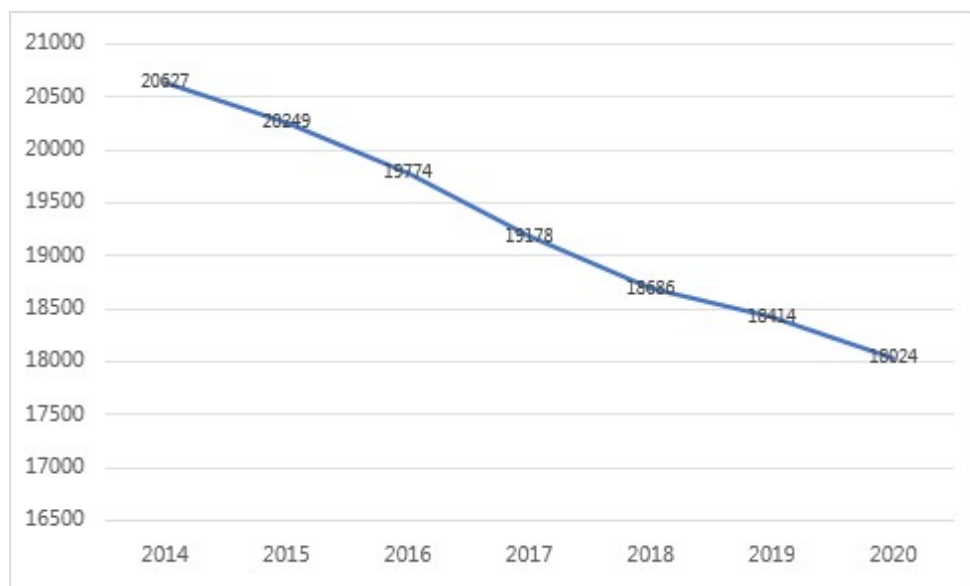
2. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

1 pav. Visagino savivaldybės demografinis medis

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Visagino savivaldybėje 2020 m. gyveno 18 243 žmonės (iš jų 18 024 miesto gyventojai ir 219 kaimo gyventojai), jie sudarė 0,65 proc. Lietuvos populiacijos. Visagino sav. gyventojų pasiskirstymą pagal amžių (procentais) bei palyginimą su Lietuva matome 1 pav.

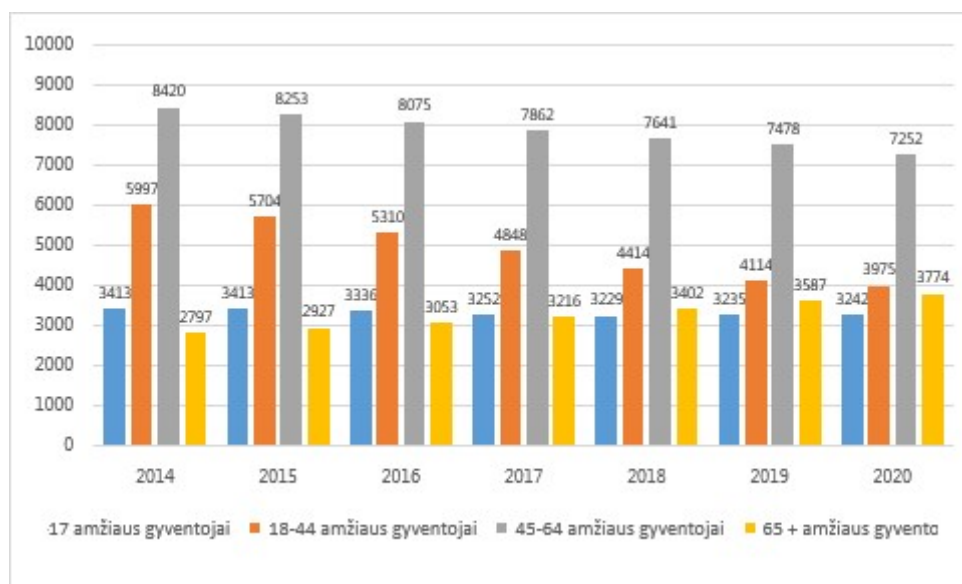
Lietuvoje 2014–2020 m. nuolatinių gyventojų skaičius kasmet mažėja, o tam įtakos turėjo emigracija, Visagino savivaldybėje nuolatinių Visagino gyventojų skaičius nuo 2014 m. iki 2020 m. sumažėjo 2 384 gyventojais (2 pav.).

2 pav. Nuolatinių Visagino savivaldybės gyventojų skaičiaus kaitos dinamika 2014–2020 m. (miesto gyv. skaičius)

Visagino savivaldybėje 2020 m. gyveno 18 243 gyventojai iš jų 46,33 proc. vyrų ir 53,67 proc. moterų. Vaikai (0–17 metų) sudarė 17,77 proc., 18–44 m. asmenys – 21,79 proc., 45–64 m.

asmenys – 39,75 proc., 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenys sudarė 20,69 proc. Visagino savivaldybės populiacijos (3 pav.).

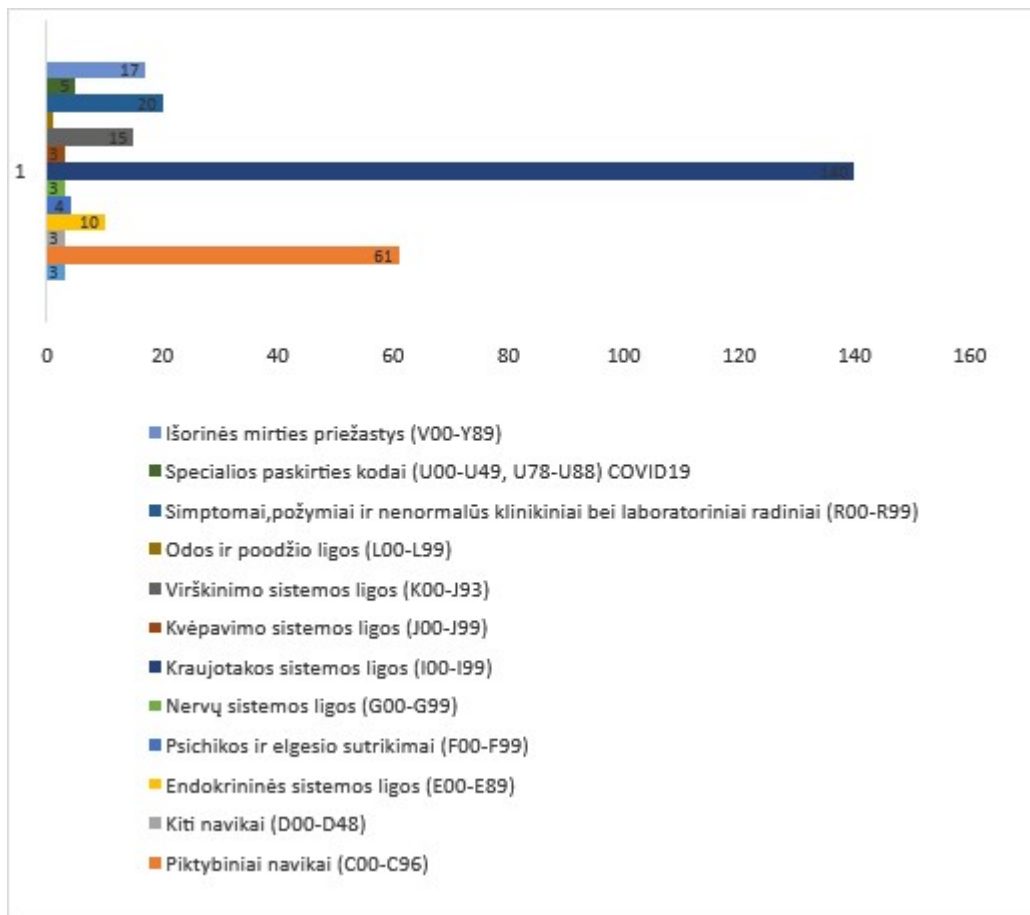

3 pav. Visagino gyventojų dalies kaitos dinamika 2014–2020 m. (asmenų skaičius pagal amžiaus grupes)

Remiantis Higienos instituto statistikos duomenimis: mirusių asmenų skaičius Lietuvoje 2020 metais 43547 žmonės, palyginus su 2019 m. 5 266 žmonių daugiau. 2020 m. mirties atvejų Visagino savivaldybėje – 285 (162 vyrai ir 123 moterys), palyginus su 2019 metais 11 žmonių mažiau.

4 pav. matome įvardintas mirties priežastis pagal TLK-10-AM ir mirusių asmenų skaičius. Daugiausiai mirė nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) – 140 žmonių, antroje vietoje piktybiniai navikai (C00-C96) – 61 žmogus, trečioje vietoje nuo simptomų, požymių ir nenormalių klinikinių bei laboratorinių radinių (R00-R99) – 20 Visagino gyventojų, ketvirtoje vietoje nuo išorinių mirties priežasčių (V00-Y89) – 17 žmonių. Pagal amžiaus grupes, didžiausias mirtingumas Visagino sav. 2020 m. nuo 60 iki 64 metų (41 asmuo), o bendrai Lietuvoje nuo 85 iki 89 metų (7161 gyv.), kurie sudarė 16,44% visų mirčių.

Iš viso Utenos apskrityje (tai yra Anykščių r. sav., Ignalinos r. sav., Molėtų r. sav., Utenos r. sav., Visagino sav., Zarasų r. sav.) 2020 m. mirė 2 569 žmonės, iš kurių daugiausia žmonių neteko Utenos r. sav. (662 gyv.), Anykščių r. sav. (542 gyv.), Molėtų r. sav. (384 gyv.). Nuo COVID-19 Lietuvoje 2020 m. iš viso mirė 2 266 žmonės, tai sudarė 5,20 % visų mirčių (Visagino sav. 5 asmenys). COVID-19 sergamumas Visagino sav. 2020 m. – 922 visaginiečiai.

4 pav. Visagino gyventojų mirtingumas pagal priežastis 2020 metais (asmenų skaičius)

Socioekonominė situacija savivaldybėje. 2020 m. ilgalaikio nedarbo lygis Visagino sav. buvo didesnis už Lietuvos vidurkį (Visagino sav. 3,9 proc., Lietuvos 2,6 proc.), lyginant su 2019 metais šis rodiklis pablogėjo. Lyginant su 2019 m. sumažėjo Visagino sav. socialinės pašalpos gavėjų skaičius (Visagine buvo 28,8/1 000 gyventojų, Lietuvoje – 20,1/1 000 gyventojų), padidėjo mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose (Visagino sav. siekė 303,2/10 00 gyventojų, Lietuvoje – 216,1/10 00 gyventojų). 2020 m. paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1 000 15–17 m. moterų Visagine buvo 15,0/1 000 mot., o Lietuvos 2,9/1000 mot. 2020 m. pagimdė 3 paauglės, dėl to Visagino sav. rodiklis raudonas (2019 m. – 2, 2018 – 2, 2017 m. – 1).

Sveikata savivaldybėje. Apibendrinant 2020 m. visuomenės sveikatos rodiklius, pastebima, kad Visagino sav. vyrauja ilgą laiką pasikartojančios problemos: traumos dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje, asmenų pirmą kartą pripažintų neįgaliais sk., mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių, nusikalstamos veiklos, susijusios su narkotikais. Taip pat didelis į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis palyginus su Lietuvos rodikliais, išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto 18+ m.; didelis mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), (tai smegenų, arterijų, ypač arterijų kraujagyslių liga ir viena iš pagrindinių insulto rizikos veiksnių, arba kitaip smegenų kraujagyslių ligos).

Visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sistemoje 2020 m. nustatyti teigiami rodiklių pokyčiai – neturime nuskendusiu žmonių, gyventojai turi licencijas verstis prekyba tabako ar alkoholio gaminiais, 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės skiepijimosi lygis labai aukštas, 1 m. vaikų nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus B skiepijimo apimtys siekia 100 %, nemaža dalis vaikų dalyvavo dantų silantavimo programoje, didesnė dalis vaikų neturi eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Visagine yra vienas didžiausių, bet palyginus su Lietuva esame labai geroje situacijoje. Didelė dalis moterų dalyvavo prevencinėse programose (gimdos kaklelio), taip pat daug visaginiečių

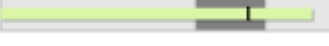
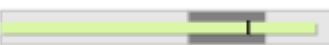
dalyvavo ŠKL programoje. Nėra nei vieno susirgimo vaistams atsparia tuberkulioze, taip pat neturime nei vieno atvejo ŽIV ir LPL (B20-A54, A56) susirgimo. Traumų dėl transporto įvykių turime nedaug, lyginat su kitomis savivaldybėmis. Išaugo procentas moterų, žindančių kūdikius iki 6 mėn. amžiaus.

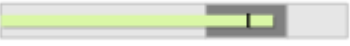
3. 2020 METŲ VISAGINO SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Pirmoje lentelės skiltyje pateikiamas rodiklio pavadinimas, antroje skiltyje Visagino savivaldybės reikšmės (tendencija, kaip kito per metus, Visagino sav. rodiklis, kiekis (skaičius), 3 metų vidurkis ir Visagino sav. santykis su Lietuvos vidurkiu), trečioje skiltyje matome Lietuvos reikšmes (Lietuvos rodiklis, blogiausias/geriausias Lietuvos sav. reikšmės bei sritys, kaip atrodo Visagino sav. palyginus su Lietuvos vidurkiu, pažymėta juodu brūkšneliu).

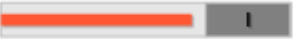
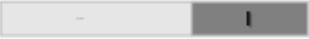
Tendencija: ➡ Nekinta ⬆ Didėja ⬇ Mažėja ■ Geriau ■ Blogiau ■ Panašus

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➡	73.5	73	72.3	0.98	75.1	70.5		80.7
Išvengiamas mirtingumas proc.	➡	38.9	111	37.1	1.36	28.5	38.9		21.3
I tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	16.5	3	16.3	0.76	21.7	71.2		0.0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	15.2	3	17.6	0.72	21.1	70.1		0.0
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	⬇	33.0	6	30.9	1.05	31.4	64.7		0.0
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. (2020-2021)	⬇	206.2	-	206.2	2.92	70.6	254.6	-	40.2
Socialinės rizikos šeimų sk. 1000 gyv. (2018)	⬆	5.2	96	5.1	1.58	3.3	8.5		0.3
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	⬇	3.9	416	4.0	1.50	2.6	6.6		0.7

Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	↓	-6.0	-109	-1.0	-10.00	0.6	-26.8		41.1
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	→	93.5	17	107.1	1.04	89.7	259.1		24.7
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	↑	111.1	17	143.3	1.28	87.0	210.6		23.5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	↑	303.2	614	253.9	1.40	216.1	446.8		70.2
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↓	28.8	524	37.2	1.43	20.1	65.3		2.0
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	0.5	1	1.1	0.24	2.1	8.3		0.0
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	0.5	1	1.1	0.20	2.5	9.7		0.0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką									
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą									
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	↑	0.9	1	0.9	0.90	1.0	3.5		0.0
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	→	167.4	65	152.8	1.36	123.1	167.4		41.1
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	→	76.7	82	73.6	1.46	52.7	120.8		37.7
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	1.1	2	37.0	0.12	9.2	27.7		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	—	0.0	0	1.8	0.00	5.0	27.9		0.0
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	—	0.0	0	1.7	0.00	4.9	23.5		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000	↑	11.0	2	29.1	0.62	17.7	84.0		0.0

gyv.									
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	13.1	2	54.9	0.77	17.1	59.8		0.0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	11.0	2	5.4	1.43	7.7	27.9		0.0
SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	10.5	2	5.1	1.38	7.6	29.4		0.0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↑	5.5	1	3.6	2.50	2.2	11.5		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↑	5.1	1	3.3	2.43	2.1	10.1		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	→	4.4	8	7.1	0.71	6.2	13.8		0.0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↓	11025.0	11025	29179.9	12.30	896.0	29239.0		16.0
Viešai tiekiamo geriamo vandens prieinamumas vartotojams, proc. (Visagino energijos duomenys)		99,2	-	-	-	-	-	-	-
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc. (Visagino energijos duomenys)		99,2	-	-	-	-	-	-	-
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	11.0	2	10.9	5.00	2.2	11.0		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	17.7	2	16.4	7.70	2.3	17.7		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų	↑	27.5	5	21.8	1.26	21.8	69.5		0.0

priežasčių 100 000 gyv.									
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	20.2	5	18.7	0.97	20.9	71.4		0.0
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	↓	101.7	102	164.3	1.34	76.1	620.1		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	→	349.8	18189	369.6	1.75	199.8	71.5		380.6
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	→	313.6	18189	335.8	1.82	172.6	43.2		345.5
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdiškių, žindyti išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2020)	↑	32.4	-	-	0.87	37.0	1,8	-	65.9
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↓	29.1	529	37.7	1.38	21.1	38.1		7.8
IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1 000 gyv.	→	7.2	107	8.1	1.38	5.2	8.6		1.7
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk. (2020)	→	2.2	-	-	-	2.07	1.5	-	6.6
šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. (2020)	→	3.3	6	3.0	-	7.2	3.2	-	12.1
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	→	8.9	162569	10.1	1.11	8.0	10.1		5.8
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0.0	0	0.0	0.00	0.4	2.4		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0.0	0	0.0	0.00	0.2	2.1		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	—	0.0	0	0.7	0.00	1.5	4.2		0.0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									

Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	↑	6.5	1	3.8	2.32	2.8	18.8		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %	→	97.8	133	96.8	1.09	90.1	80.1		100.0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomieliito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), %	→	100.0	143	95.2	1.10	91.3	49.2		100.0
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	24.5	368	35.7	2.53	9.7	0.9		37.8
Vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	33.5	388	30.7	1.59	21.1	7.4		33.5
Paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	↑	15.0	3	11.5	5.17	2.9	15.0		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↑	769.7	140	708.2	0.94	820.8	1563.7		362.5
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↑	1050.7	140	1015.8	1.32	795.2	1219.3		577.5
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	335.4	61	337.8	1.14	293.7	470.9		200.4
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	309.3	61	319.6	1.11	278.2	359.7		215.6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↑	219.9	40	196.1	1.18	187.0	562.8		27.9
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↑	369.3	40	315.3	2.06	179.2	446.1		49.4
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	58.3	106	78.8	1.16	50.4	99.6		22.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi	↓	43.3	1891	43.8	0.95	45.7	15.2		57.4

krūties vėžio programoje									
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	➔	74.7	3099	76.6	1.43	52.1	28.1		74.7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	➔	50.5	4371	49.1	1.05	48.3	21.7		65.4
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	➔	53.3	2582	59.5	1.50	35.6	15.1		58.8

5 pav. 2020 m. Visagino savivaldybės ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

20 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalia zona):

Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv.;

Sergamumas (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv.;

Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.;

Mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.;

Standartizuotas mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.;

Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;

Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.;

Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;

Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gaminiais;

Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv.;

Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.;

Sergamumas ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv.;

2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimosi apimtys, %;

1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %;

Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, (proc.);

Vaikų, neturinčių eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.);

Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.;

Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje;

Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje;

Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje.

21 rodiklio reikšmės yra prastesnės už Lietuvos vidurkį (raudona zona):

Išvengiamas mirtingumas (proc.);

Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. 2020-2021 m.;

Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.);

Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje;

Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.;

Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;

*Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui;*

Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;

Standartizuotas mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;

Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.;

Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk.;

Šeimos gydytojų sk., 10 000 gyv.;

Išvengiamų hospitalizacijų sk. 1 000 gyv.;

Išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto sk. 18+ 1 000 gyv.;

Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.;

Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių;

Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 1 000 15-17 m. moterų;

Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.;

Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.;

Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.

20 rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona).

4. SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Šioje dalyje analizuojamos specifinės problemos ir rodikliai, kurie Visagino savivaldybėje turi neigiamą pokytį bei ryškiai blogesnius rodiklius lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.

Remiantis Higienos instituto Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos rašymo metodinėmis rekomendacijomis, įvertinus savivaldybės visuomenės sveikatos būklę, kasmet reikia išskirti po 3 prioritetines savivaldybės visuomenės sveikatos problemas. Išskirti problemines sritis galima keliais būdais:

1. Vertinant, kurios savivaldybių reikšmės yra blogiausios Lietuvoje (t. y. raudonos zonos);
2. Vertinant keleto metų pokytį;
3. Vertinant, kokios priemonės buvo daromos ir kaip jos pakeitė situaciją.

Buvo atsižvelgta į mažą gyventojų skaičių, didelis dėmesys skirtas absoliučių skaičių vertinimui, kurie apibūdino pagrindinius sveikatos rodiklius. Visagino savivaldybės prioritetinės sritys:

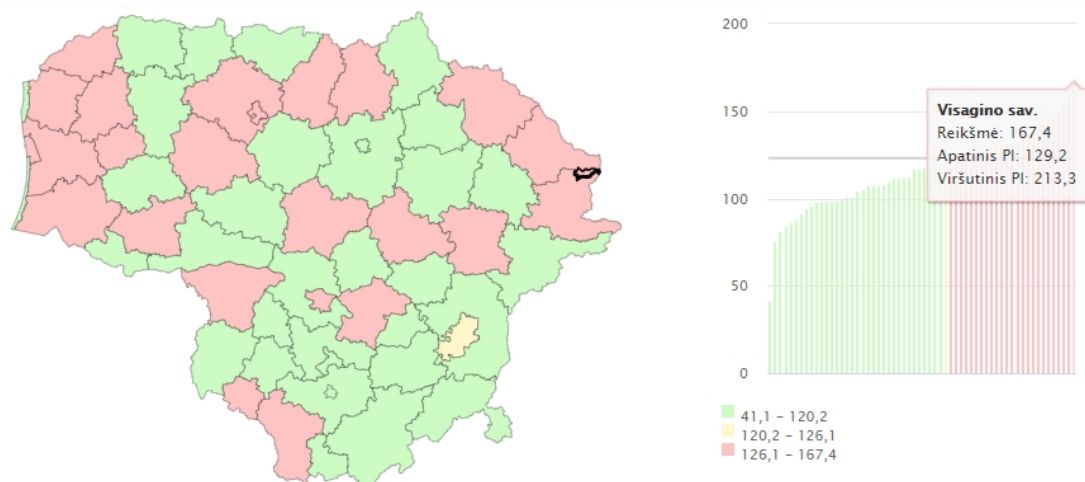
- 4.1. *Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.;*
- 4.2. *Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;*
- 4.3. *Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.*

4.1. TRAUMŲ DĖL NUKRITIMŲ (W00-W19) 65+ AMŽIAUS GRUPĖJE SKAIČIUS 10 000 GYVENTOJŲ

Traumos (susižalojimai) yra labai svarbi, dažniausiai išvengiama visuomenės sveikatos problema. Svarbu užtikrinti pagyvenusių žmonių geresnę sveikatą ir gyvenimo kokybę. Traumos daugelyje Europos šalių yra antroji priežastis, dėl kurios trumpėja gyvenimas.

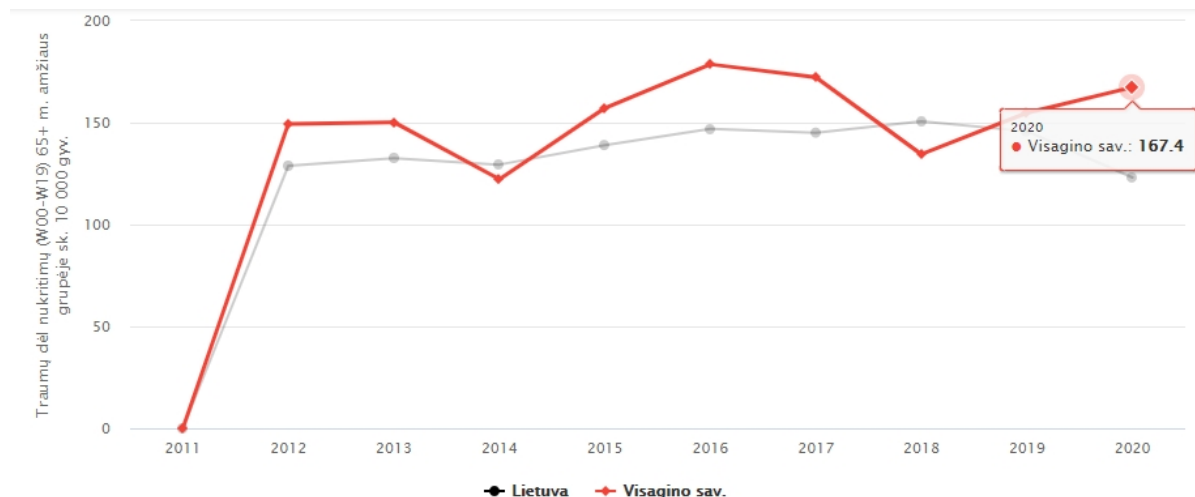
Dėl sveikatos problemų ir regėjimo, eisenos bei pusiausvyros sutrikimų vyresni nei 65 metų žmonės dažniau patiria traumas negu jaunesni. *Griuvimas – netikėtas asmens kūno padėties pasikeitimas į žemesnę nei natūralią padėtį, dažniausiai ant grindų, žemės ar kitokio paviršiaus.* Dažniausiai griuvimus sukelia vidiniai arba išoriniai veiksniai, arba abu kartu. Kasmet kritimą/griuvimą patiria nuo 30 % iki 60 % suaugusių žmonių, maždaug pusė jų – daugiau negu vieną kartą.

Visagino savivaldybėje traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje 10 000 gyv. 2020 m. rodiklis 167,4/10 000 gyv. didesnis palyginus su Lietuvos vidurkiu 123,1/10 000 gyv. (žiūrėti žemiau esantį 6 pav.). Matome, jog Visagino sav. rodiklis yra pats aukščiausias, palyginus su Lietuvos rodikliu.

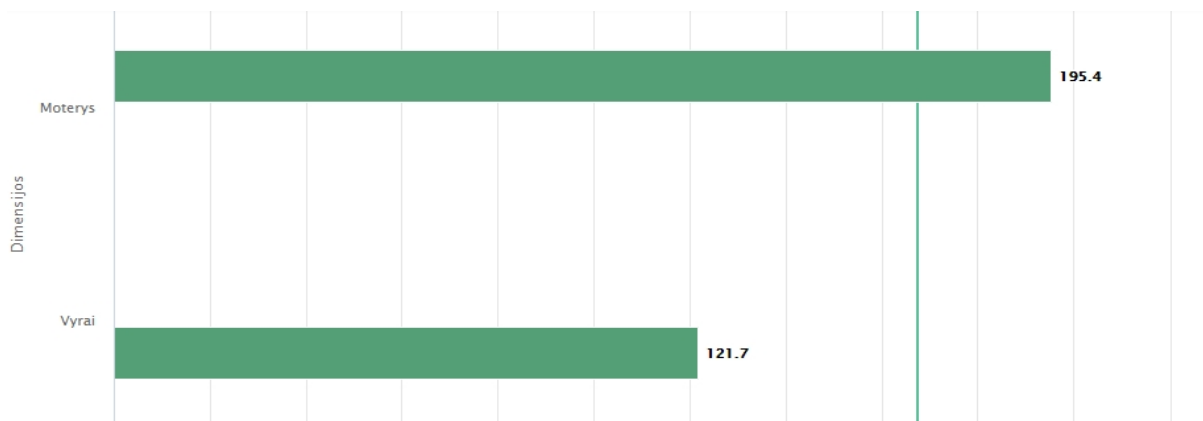
6 pav. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv. Lietuvoje ir Visagino sav. (pažymėta žemėlapyje juodai) 2020 m.

Visagino traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje 2020 m. patyrė net 65 asmenys, 2019 m. 57 asmenys, 2018 m. – 47 asmenys, 2017 m. – 57, 2016 m. – 56, 2015 m. – 47. Per šešerius metus 329 traumos dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje. 7 pav. matome, jog nuo 2011 m. skaičiai kilo, 2014 m. sumažėjo, o 2015 m. vėl kilo su metais vis daugiau. Pagerėjimas buvo 2018 metais, o nuo 2019 metų vėl skaičiai pradėjo augti.

7 pav. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv. 2011-2020 metų tendencijos Visagino savivaldybėje (raudona) ir Lietuvoje (juoda)

8 pav. matome, jog 2020 m. Visagino savivaldybėje vertinant pagal lytį susižalojimus dėl nukritimų (W00-W19) (10 000 gyv.) 65+ metų amžiaus grupėje daugiau patyrė moterys nei vyrai.

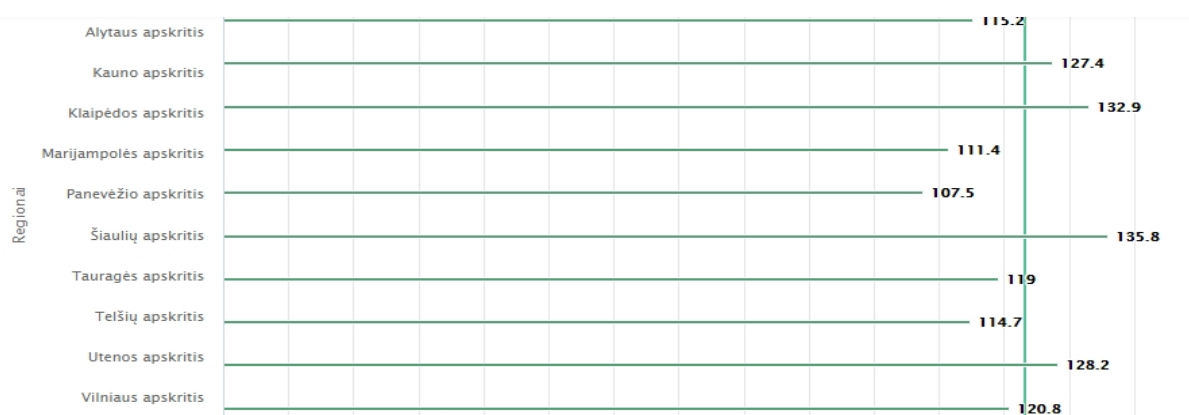

8 pav. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv. Visagino sav. 2020 m.

Traumoms dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje didelę reikšmę turi regėjimas. Pagal ligotumą, akių ligas (H00-H59) matome, jog skaičiai yra ištis dideli Visagino sav. 2020 m. palyginus su Lietuvos rodikliais. **Pagal ligos kodus ligotumas Visagino sav. 2020 m.: regėjimo sutrikimu ir aklumu (H53-H54) 10 000 gyv. 178 asmenys, Ligt. miopija (trumparegystė) (H52.1) 10 000 gyv. 629 asmenys, Ligt. hipermetropija (toliaregystė) (H52.0) 10 000 gyv. yra 452 asmenys, Ligt. glaukoma (H40-H42) 10 000 gyv. 448 asmenys, Ligt. katarakta (H25-H26) 10 000 gyv. 559, Ligt. vokų, ašarų sist. ligomis (H00-H13) 10 000 gyv. 760, o Ligtumas akių ligomis (H00-H59) 10 000 gyv. yra net 2 755.**

Ligtumas osteoporoze (M80-M82) 10 000 gyv. Visagino sav. 2020 m. – 90 gyv., rodiklis 49,5/10 000 gyv. *Osteoporozė – kaulų liga, kuri pasižymi kaulų tankio mažėjimu, maža kauline mase, kaulų trapumu.* Palyginus su Lietuva esame žalioje zonoje. **Ligtumas jung. audinio ligomis (M00-M99) 10 000 gyv. Visagino sav. 2020 m. – skaičius ištis didelis – 5 112, o palyginus su Lietuvos vidurkiu, pagal ligotumą esame juodoje zonoje.**

9 pav. matome traumų dėl nukritimo (W00-W19) 10 000 gyv. pagal regionus 2020 metais. Daugiausiai traumų įvyksta Šiaulių apskrityje (135,8/10 000 gyv.), antroje vietoje Klaipėdos apskritis (132,9/10 000 gyv.), **trečioje vietoje Utenos apskritis (128,2/10 000 gyv.).** Panevėžio apskrityje (107,5/10 000 gyv.) mažiausiai žmonių patiria traumas dėl nukritimų.

9 pav. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv. pasiskirstymas pagal regionus 2020 m

4.2 Į ATMOSFERĄ IŠ STACIONARIŲ TARŠOS ŠALTINIŲ IŠMETAMŲ TERŠALŲ KIEKIS, TENKANTIS 1 KV. KM

Taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis – tai rodiklis, priskirtinas aplinkos poveikio

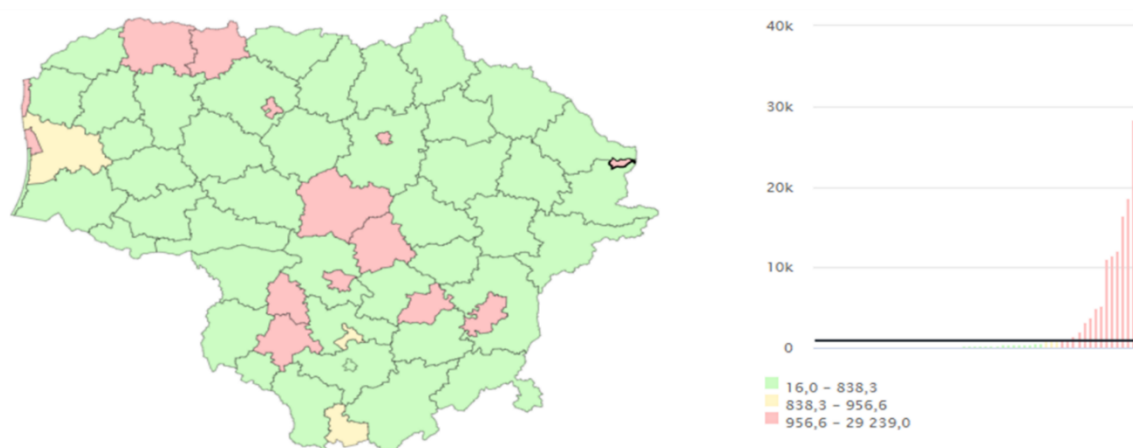
sveikatai rodiklių grupei. Teršalai – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą ir veikdamas atskirai ar su atmosferos komponentais, gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai arba turtui.

Taršos šaltinis – įrenginys, iš kurio teršalai patenka į aplinkos orą. Stacionarus taršos šaltinis – taršos šaltinis, esantis nekintamoje buvimo vietoje.

Teršalai – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą.

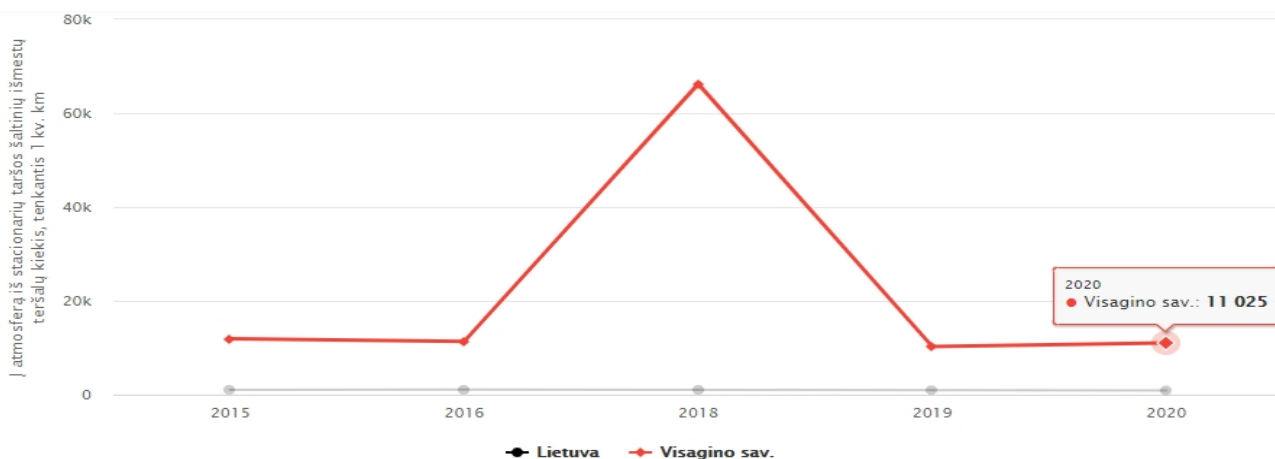
Duomenų šaltinis: *Lietuvos statistikos departamentas, Aplinkos apsaugos agentūros duomenys.*

10 pav. matome Lietuvos žemėlapij ir išmetamų teršalų kiekio pasiskirstymą. Raudonoje zonoje matome 14 savivaldybių, kuriose daugiausiai pateko į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km. Pagal duomenis daugiausiai tenka Klaipėdos miesto sav. 29 239/1 kv. km, antroje vietoje Panevėžio miesto sav. 28 416/1 kv. km, trečioje vietoje Kauno miesto sav. 18 689/ kv. km, ketvirtoje vietoje Mažeikių raj. sav. 16 404/ kv. km, penktoje vietoje Šiaulių miesto sav. 11 552/kv. km ir šeštoje vietoje **Visagino sav. 11 025/ kv. km.**

10 pav. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km Visagino sav. (pažymėta juodai) ir Lietuvoje 2020 m.

11 pav. matome, jog Visagino sav. rodiklis 11 025/1 kv. km yra didesnis nei Lietuvos 896/1 kv. km. Taip pat pastebimas pagerėjimas, lyginant su 2018 metų rodikliu Visagino sav., kuris siekė net 66 242/1 kv. km ir per porą metų sumažėjo iki 11 025/1 kv. km.

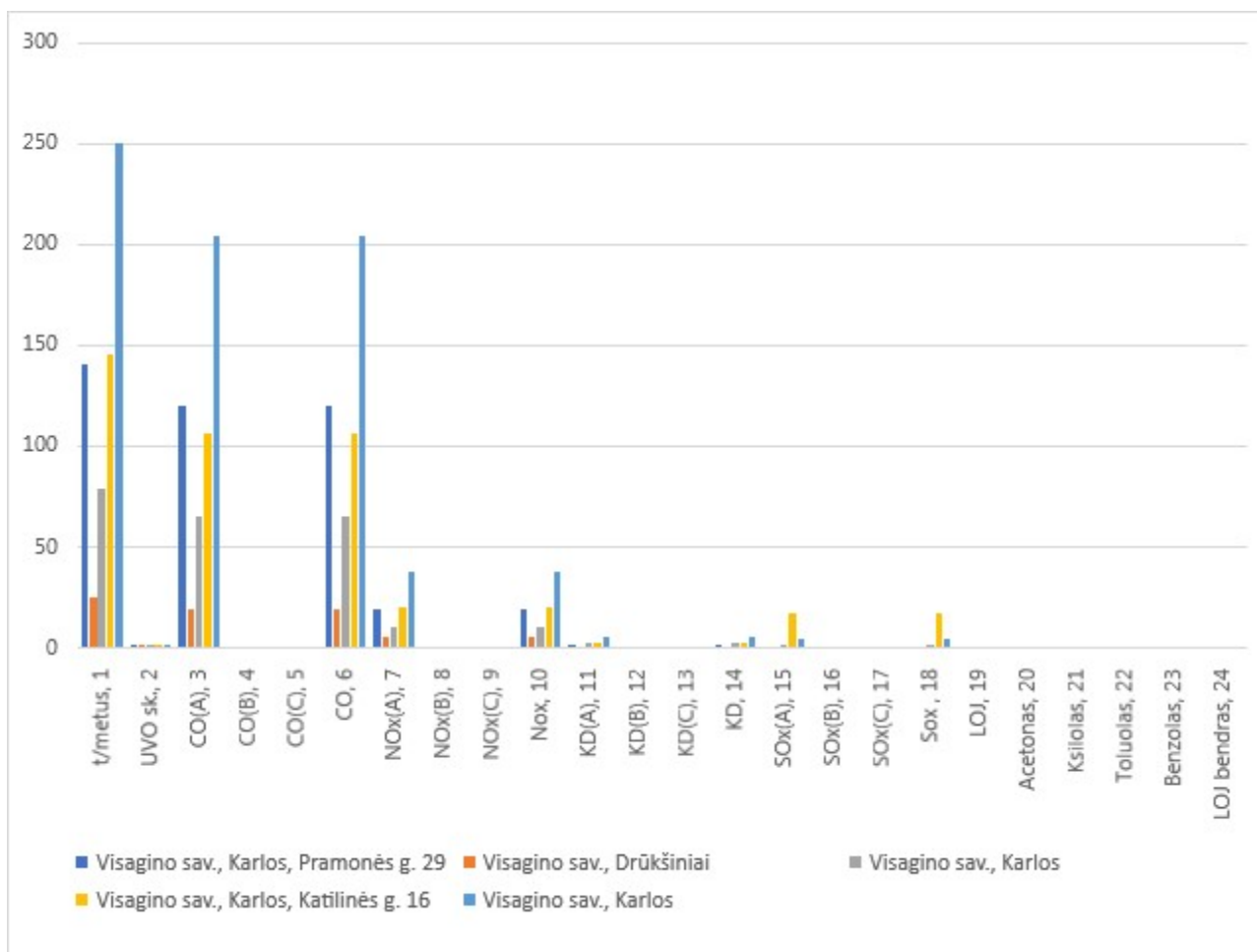
11 pav. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km . 2011-2020 metų tendencijos Visagino savivaldybėje (raudona) ir Lietuvoje (juoda)

Pasiskirstymą pagal regionus matome 12 pav. daugiausiai taršos šaltinių tenka Telšių apskr., o mažiausiai Tauragės ir Utenos apskr.

12 pav. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km, pasiskirstymas pagal regionus 2020 m.

13 pav. matome, jog 2020 m. Visagino sav. penki ūkinės veiklos objektai, tai UAB „Karlų katilinė“, VĮ Ignalinos AE, UAB „Visagino linija“, UAB „Lerenta“ ir UAB „Visagino energija“ šiluminė katilinė pateikė duomenis dėl taršos šaltinių. Iš viso Lietuvoje pateikė 635 ūkinės veiklos objektai, bendras visų pateiktų objektų teršalo kiekis (t/metus) 58,528.179 (Aplinkos apsaugos duomenys).

13 pav. 2020 metų Oro taršos metinės apskaitos ataskaitos duomenys Visagino sav. (Aplinkos apsaugos duomenys)

Ivertinus išmetimus į aplinkos orą matome, jog didžiausi aplinkos oro teršėjai – šiluminės katilinės. Didžiausią dalį teršalų į aplinkos orą išmetė UAB „Visagino energija“ šiluminė katilinė bei nepriklausomas šilumos gamintojas UAB „Karlių katilinė“.

Visagino savivaldybė raudonoje zonoje todėl, kad pačios savivaldybės plotas – mažas, o teršalų kiekis išmetamas į aplinkos orą yra didelis, todėl vertinant teršalų kiekį kv. m gaunamos didelės reikšmės. Katilinių išmetamų iš stacionarių oro taršos šaltinių teršalų koncentracijos neviršija joms nustatytų normų, kurios nustatytos katilinių taršos leidimuose. UAB „Visagino energija“, siekdama sumažinti iškastinio kuro naudojimą ir teršalų emisijas, tenkindama bazinį šilumos poreikį, investavo į biokuro katilų statybą. Pastatyti biokuro katilai su ekonomizeriu didina šilumos gamybos įrenginių efektyvumą, dėl to taupomas kuras, atliekama ir dūmų valymo funkcija. Dėl šių prižasčių aplinkosauginė rizika eliminuojama, kadangi diegiama technologija pripažįstama kaip viena iš mažinančių aplinkos užterštumą. **Šilumos gamybai naudojamas kuras – medienos atliekos – yra neutralus CO₂ taršai.**

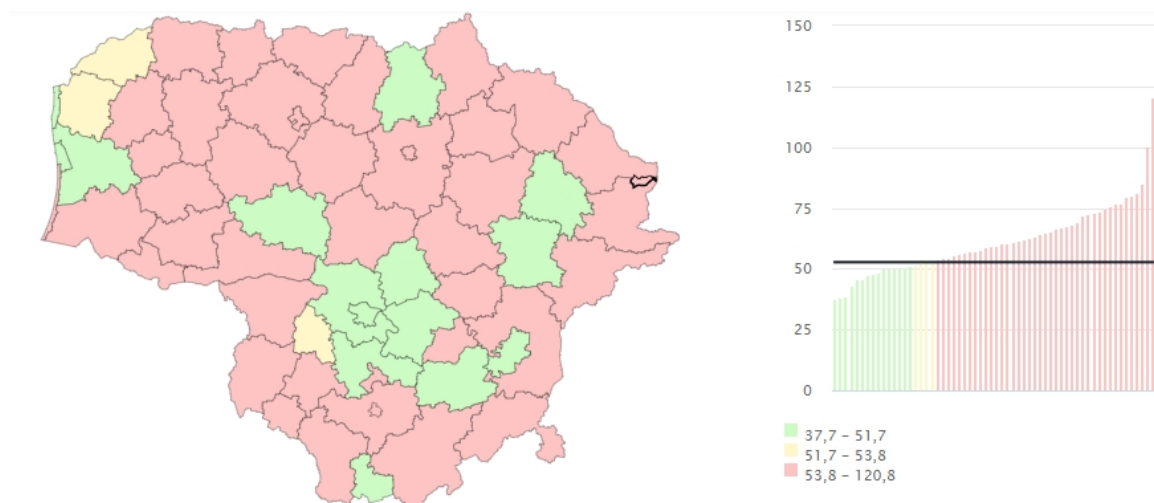
4.3 ASMENŲ, PIRMĄ KARTĄ PRIPAŽINTŲ NEĮGALIAIS, SK. 10 000 GYV.

Darbingumo lygis – nustatomas asmenims nuo 18 metų iki senatvės pensijos amžiaus, kompleksiskai, vertinant ne tik medicininius, bet ir funkcinis, profesinius bei kitus kriterijus, ribojančius asmens darbingumą.

Neįgalumas – dėl asmens kūno sandaros ir funkcijų sutrikimo bei nepalankių aplinkos veiksnių sąveikos atsiradęs ilgalaikis sveikatos būklės pablogėjimas, dalyvavimo visuomenės gyvenime ir veiklos galimybių sumažėjimas.

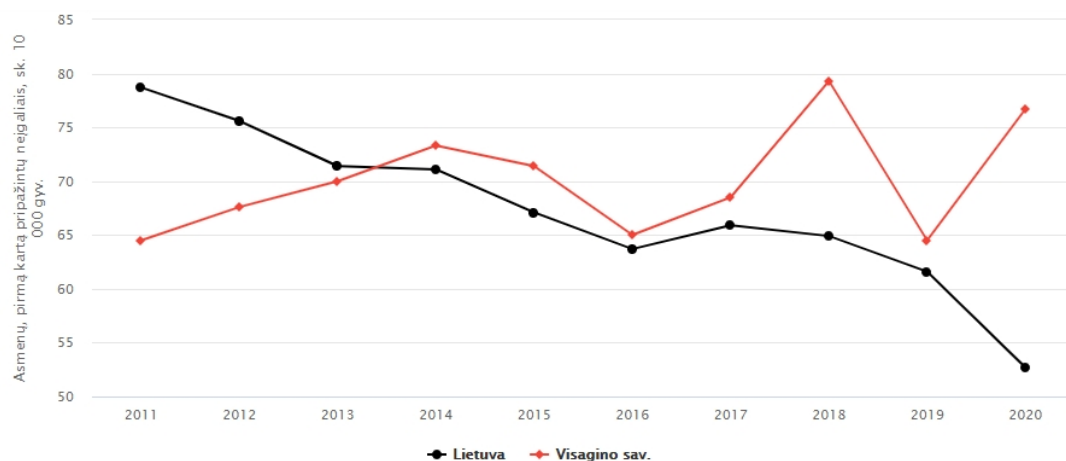
Neįgalusis – asmuo, kuriam Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka pripažintas neįgalumo lygis arba mažesnis negu 55 procentų darbingumo lygis ir (ar) nustatyta specialiųjų poreikių tenkinimo reikmė.

Pirmą kartą pripažinti neįgaliaisiais – asmenys, kuriems pirmą kartą gyvenime yra nustatytas neįgalumas (*Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys*).

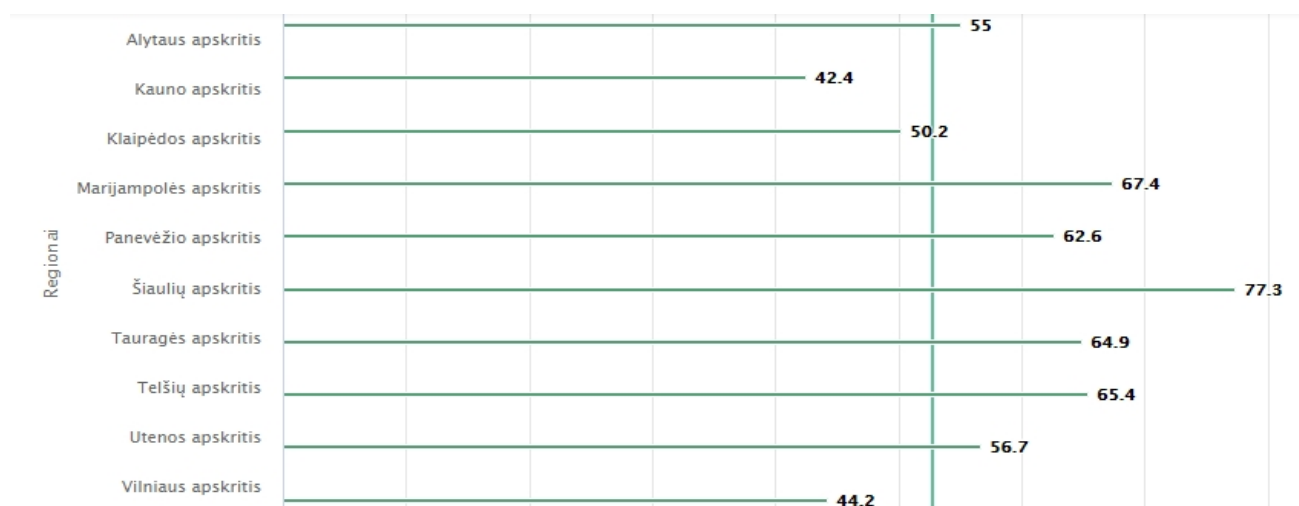
14 pav. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. Visagino sav. (pažymėta juodai) ir Lietuvoje 2020 m.

14 pav. matome asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. Visagino sav. ir Lietuvoje. Žemėlapyje matome, jog raudonų pažymėtų savivaldybių yra ženkliai daugiau nei žalios, ir tik trys geltonos savivaldybės atitinka Lietuvos vidurkį. Tai rodo, jog ši problema daugiau ar mažiau vyrauja visoje Lietuvoje.

15 pav. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. 2011-2020 metų tendencijos Visagino savivaldybėje (raudona) ir Lietuvoje (juoda)

15 pav. matome, jog rodiklis asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. Visagino 2020 m. – 82 asmenys, 2019 m. – 71 asmuo, 2018 m. – 91 asmuo, 2017 m. – 83 asmenys, 2016 m. – 83 asmenys, 2015 m. – 95 asmenys, 2014 m. – 101 asmuo. **Per septynerius metus – 606 Visagino gyventojai buvo pirmą kartą pripažinti neįgaliais bei 7 metus iš eilės šis rodiklis Visagino sav. yra raudonoje zonoje.**

16 pav. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. pasiskirstymas pagal regionus 2020 m.

16 pav. matome, asmenų pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. pagal regionus. Didžiausias skaičius Šiaulių apskr. 77,3/10 000 gyv., antroje vietoje Marijampolės apskr. 67,4/10 000 gyv., trečioje Telšių apskr. 65,4/10 000 gyv. **Utenos apskr. 56,7/10 000 gyv. ir viršija Lietuvos vidurkį.**

Tendencija: ➡ Nekinta ⬆ Didėja ⬇ Mažėja ■ Geriau ■ Blogiau ■ Panašus ■ Nepalyg

Savivaldybė	Tendencija	Kiekis ↑↓	Reikšmė ↑↓	Grafikas	Apatinis PI ↑↓	Viršutinis PI ↑↓
Lietuva	⬇	9 096	52,7		51,7	53,8
Utenos apskritis	⬇	421	56,7		51,4	62,4
Anykščių r. sav.	⬇	80	59,5		47,2	74,1
Ignalinos r. sav.	⬇	52	63,0		47,0	82,6
Molėtų r. sav.	⬇	52	50,3		37,5	65,9
Utenos r. sav.	⬇	105	46,0		37,6	55,7
Zarasų r. sav.	⬇	50	57,3		42,5	75,5
Visagino sav.	⬆	82	76,7		61,0	95,2

17 pav. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. palyginimas Utenos apskrityje 2020 m

17 pav. matome Utenos apskrities savivaldybių palyginimą. Blogiausi rodikliai yra Visagino sav. 47,7/10 000 gyv. ir Ignalinos r. sav. 63,0/10 000 gyv., per vidurį, tai yra geltonoje zonoje, yra Anykščių r. sav. ir Zarasų r. sav., o pačioje geriausioje zonoje žalioje yra Molėtų r. sav. ir Utenos r. sav. **Utenos apskrityje Visaginas turi prasčiausią rodiklį.**

5. PAPILDOMI VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Ligotumas (sergantys asmenys) – asmenų, kuriems ambulatorinėse ar stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose yra užregistruota bent viena liga ar trauma iš atskirų ligų ar ligų grupių, skaičius (pagal TLK kodus), tenkantis 10 000 gyv.

Skaičiavimas – sergančių asmenų skaičius per metus / vidutinis metinis gyventojų skaičius per metus x 10 000 gyventojų. Duomenų valdytojas ir teikėjas – Higienos instituto skaičiavimai iš privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos „Sveidra“.

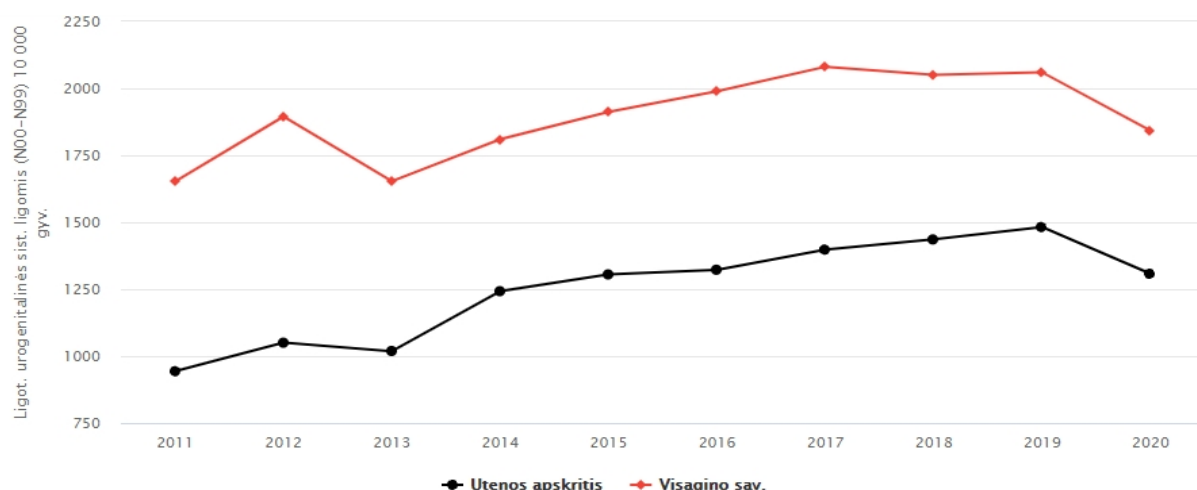
Mirtingumas – mirčių per tam tikrą laikotarpį ir vidutinio gyventojų skaičiaus santykis arba mirčių ir rizikos populiacijos narių stebėjimo laikotarpių sumos santykis.

Standartizuotas mirtingumas – mirtingumo rodiklis, apskaičiuotas taikant tiesioginės standartizacijos metodą.

Devynių papildomų visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių nagrinėjimui buvo naudojama Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema ir Statistinių duomenų apie mirties priežastis paieškos priemonė. Šiems papildomiems rodikliams analizuoti buvo imami nestandartizuoti rodikliai, nes standartizuotas rodiklis nerodo realaus mirtingumo, sergamumo ar ligų paplitimo.

1 RODIKLIS. UROGENITALINĖS SISTEMOS LIGOS (N00-N99)

2020 m. Visagino savivaldybėje užregistruotas 1841,8/10 000 gyv. ligotumas urogenitalinės sistemos ligomis. Pagal šį rodiklį Visagino savivaldybė užima prastą vietą palyginus su Lietuvos (1540,8/10 000 gyv.) ir Utenos apskr. (1307,7/10 000 gyv.) rodikliais, bet 2020 metais matome pagėrėjimą (susirgimų skaičius sumažėjo). (18 pav.). **2020 metais šia liga sirgo 3350 Visagino gyventojų.**

18 pav. 2011-2020 m. ligotumas urogenitalinės sistemos ligomis (N00-N99), 10 000 gyv. tendencijos Visagino sav. (raudona), Utenos apskr. (juoda)

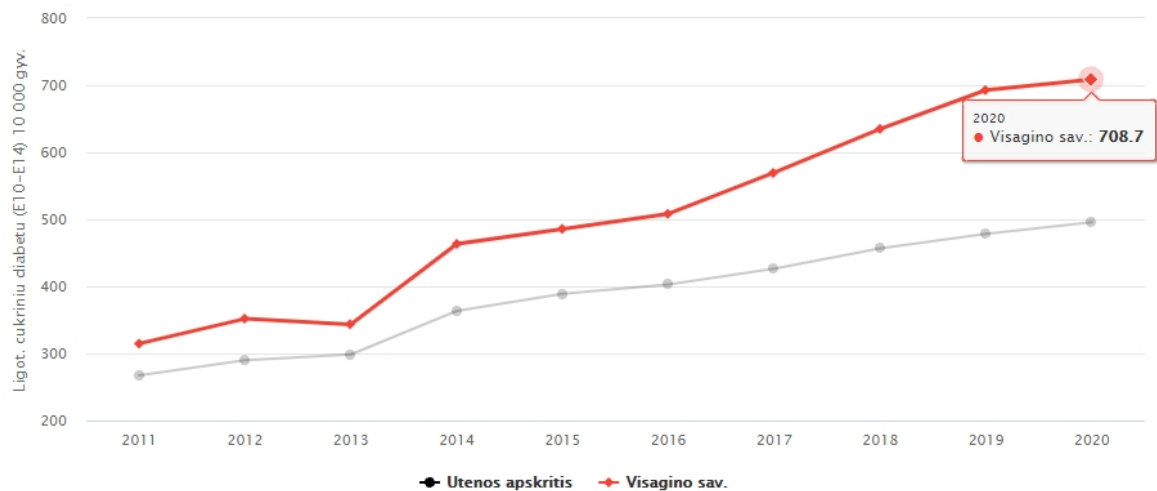
19 pav. matome, kaip ši liga paplitusi Lietuvoje pagal regionus. Blogiausia situacija yra Panevėžio apskr. (1780,3/10 000 gyv.), antroje vietoje Telšių apskr. (1697,7/10 000 gyv.), o mažiausias ligotumas pastebimas Utenos apskr. (1307,7/10 000 gyv.)

19 pav. Ligotumas urogenitalinės sistemos ligomis (N00-N99), 10 000 gyv. pasiskirstymas Lietuvoje pagal regionus 2020 m.

2 RODIKLIS. CUKRINIS DIABETAS (E10-E14)

2020 m. Visagino savivaldybėje užregistruotas ligotumas cukriniu diabetu (E10-E14) 708,7/10 000 gyv. Palyginus su Lietuvos vidurkiu (505,8/10 000 gyv.) ir Utenos apskr. (495,9/10 000 gyv.) Visagino savivaldybė 2020 m. buvo prastoje situacijoje (20 pav.). **Iš viso 2020 metais registruotas ligotumas šia liga 1289 Visagino gyventojams.**

20 pav. 2011-2020 m. ligotumas cukriniu diabetu (E10-E14), 10 000 gyv. tendencijos Visagino sav. (raudona), Utenos apskr. (juoda)

21 pav. matome ligotumo cukriniu diabetu paplitimą Lietuvoje pagal regionus, daugiausiai užfiksuota Alytaus apskr. (559/10 000 gyv.) ir Panevėžio apskr. (553,1/10 000 gyv.). **Mažiausias ligotumas yra Telšių apskr. (438,5/10 000 gyv.) ir Klaipėdos apskr. (454,2/10 000 gyv.).**

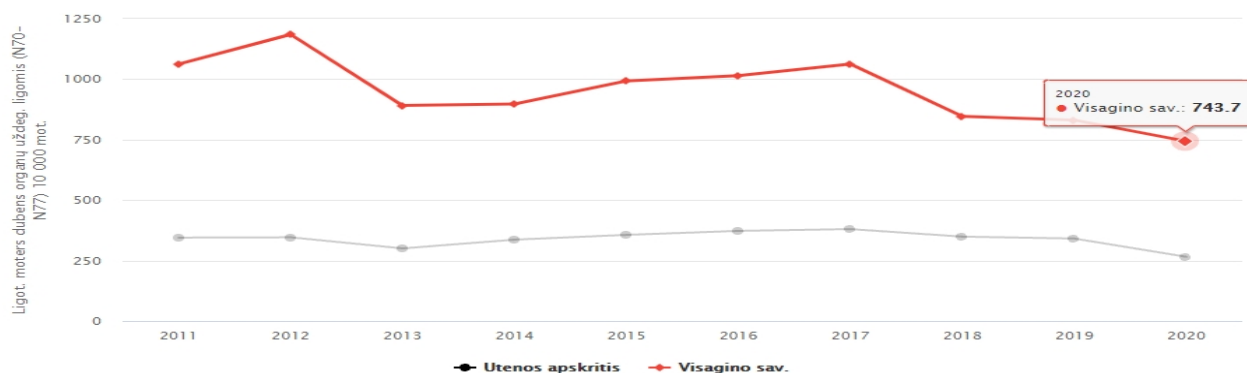

21 pav. Ligotumo cukriniu diabetu (E10-E14) pasiskirstymas, 10 000 gyv. Lietuvoje pagal regionus 2020 m.

Visagino savivaldybėje dėl cukrinio diabeto (E10-E14) 2020 m. mirė 61 žmogus.

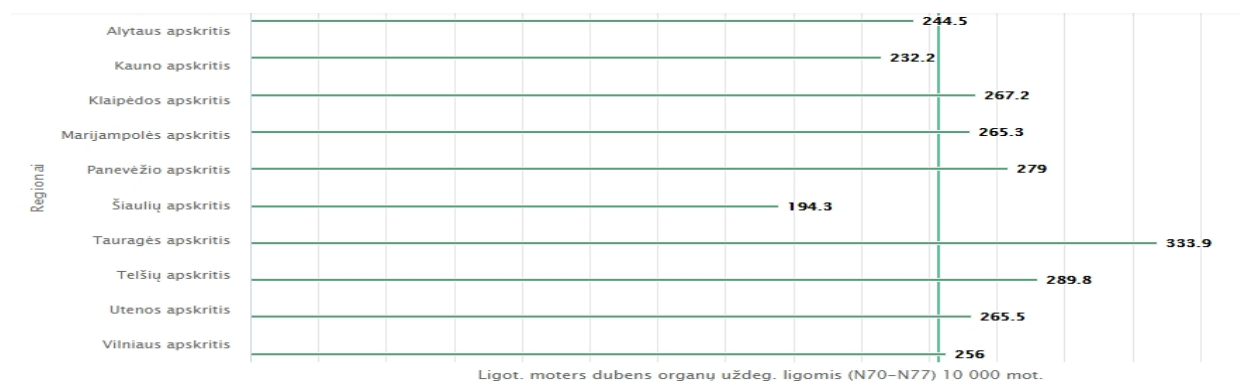
3 RODIKLIS. MOTERŲ DUBENS ORGANŲ UŽDEGININĖS LIGOS (N70-N77)

2020 m. Visagino savivaldybėje registruotas ligotumas (743,7/10 000 mot.) moters dubens organų uždegiminėmis ligomis (N70-N77) (22 pav.). Palyginus su Lietuvos vidurkiu (252,9/10 000 mot.) Visagino sav. ligotumas ištis didelis. **Iš viso Visagino savivaldybėje ligotumas šia liga 2020 metais buvo 726 moterys.**

22 pav. 2011-2020 m. užregistruotas ligotumas moters dubens organų uždegiminėmis ligomis (N70-N77), 10 000 mot. tendencijos Visagino sav.(raudonai) ir Utenos apskr.(juodai)

23 pav. matome, jog didžiausias ligotumas šia liga 2020 m. buvo Tauragės apskr. (333,9/10 000 mot.), ir Telšių apskr. (289,8/10 000 mot.). Mažiausias ligotumas Kauno (232,2/10 000 mot.) ir Šiaulių apskr. (194,3/10 000 mot.).

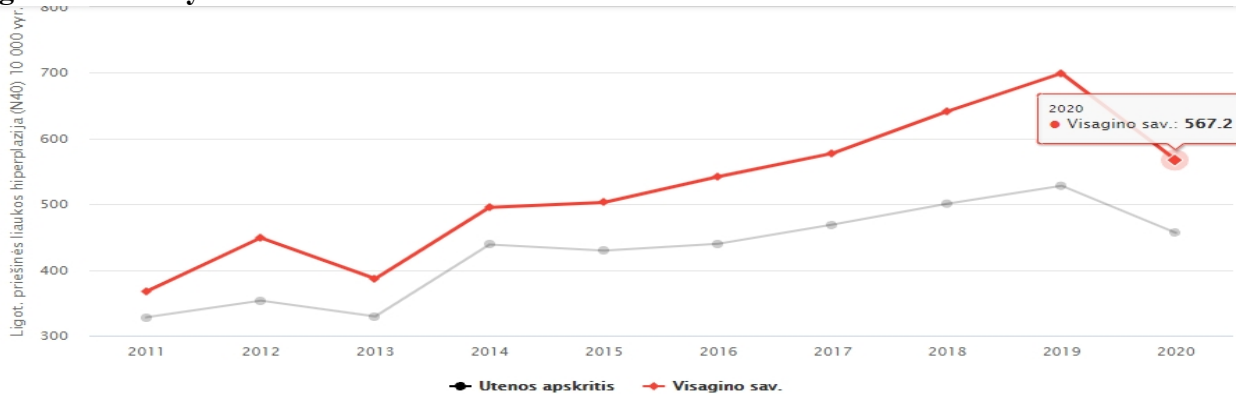

23 pav. Užregistruota ligotumas moters dubens organų uždegiminėmis ligomis (N70-N77), 10 000 mot. Lietuvoje pagal regionus 2020 m.

2015-2020 m. dėl dubens organų uždegiminių ligų nemirė nei viena Visagino savivaldybėje gyvenanti moteris.

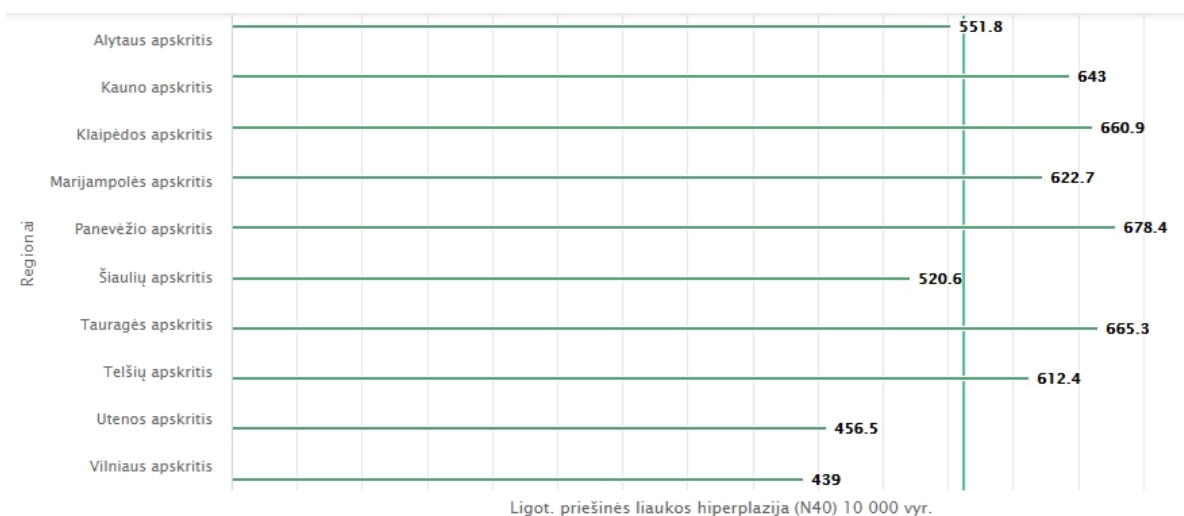
4 RODIKLIS. PRIEŠINĖS LIAUKOS HIPERPLAZIJA (N40)

Gerybinis prostatos išvešėjimas (hiperplazija) – tai priešinės liaukos, dar kitaip vadinamos prostata, padidėjimas, sukeliantis įvairių šlapinimosi sutrikimų. 2020 m. Visagino savivaldybės (567,2/10 000 vyr.) rodiklis šiek tiek viršija Lietuvos (561,6/10 000 vyr.) ir Utenos apskr. (456,5/10 000 vyr.) vidurkius (24 pav.). **2020 metais Visagino savivaldybėje ligotumas šia liga buvo 478 vyrams.**

24 pav. 2011-2020 m. užregistruotas ligotumas priešinės liaukos hiperplazija (N40), 10 000 vyr. tendencijos Visagino savivaldybėje ir Utenos apskr.

25 pav. matome ligotumo pasiskirstymą pagal Lietuvos apskritis. Didžiausias ligotumas matomas Panevėžio apskr. (687,4/10 000 vyr.), Tauragės apskr. (665,3/10 000 vyr.). **Mažiausias ligotumas matomas Vilniaus (439/10 000 vyr.) ir Utenos apskrityse (456,5/10 000 vyr.).**

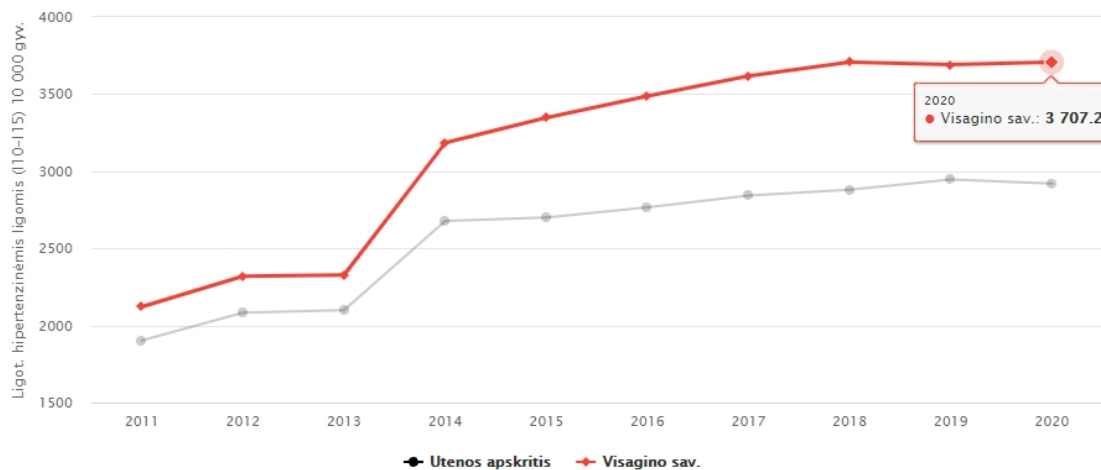

25 pav. Užregistruotas ligotumas priešinės liaukos hiperplazija (N40), 10 000 vyr. Lietuvoje pagal apskritis 2020 m.

2014–2020 m. dėl priešinės liaukos hiperplazijos (N40) Visagino savivaldybėje nemirė nei vienas asmuo.

5 RODIKLIS. HIPERTENZINĖS LIGOS (I10-I15)

2020 m. Visagino savivaldybės ligotumo hipertenzinėmis ligomis (I10-I15) rodiklis yra 3 707,2/10 000 gyv. Palyginus su Lietuvos vidurkiu (2 733,7/10 000 gyv.) Visagino savivaldybė yra blogoje situacijoje (26 pav.). **2020 m. Visagino sav. ligotumas šia liga – 6743 žmonės.**

26 pav. 2010-2019 m. užregistruota susirgimų hipertenzinėmis ligomis (I10-I15), 10 000 gyv. tendencijos Visagino savivaldybėje ir Utenos apskr.

27 pav. matome, jog didžiausias ligotumas buvo Panevėžio apskrityje (3 220,9/10 000 gyv.) ir Alytaus apskr. (3 163/10 000 gyv.). Mažiausią ligotumą matome Vilniaus apskr. (2 305,8/10 000 gyv.).

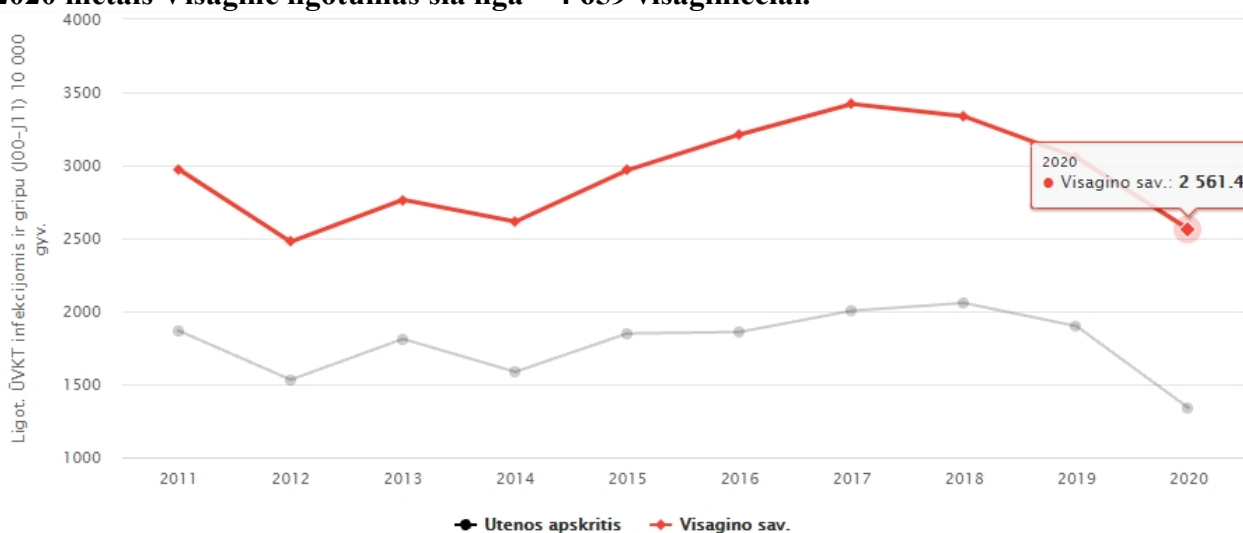
27 pav. Užregistruotas ligotumas hipertenzinėmis ligomis (I10-I15), 10 000 gyv. Lietuvoje pagal apskritis 2020 m.

Visagino savivaldybėje dėl susirgimų hipertenzinėmis ligomis (I10-I15) 2020 m. mirė 9 visaginiečiai. Palyginus su 2019 m. 2 žmonėmis daugiau.

6 RODIKLIS. ŪMINĖS VIRŠUTINIŲ KVĖPAVIMO TAKŲ INFEKCIJOS IR GRIPAS (J00-J11)

Ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos ir gripas (ŪVKTI) – tai nevienalytė ligų grupė, kuriai priklauso gripas, paragripas, adenovirusinė ir kitos infekcijos.

28 pav. matome, jog Visagino savivaldybės rodiklis (2561,4/10 000 gyv.) savo dydžiu išsiskiria palyginus su Lietuvos vidurkiu (1755,1/10 000 gyv.) ir Utenos apskr. (2162,4/10 000 gyv.). **2020 metais Visagine ligotumas šia liga – 4 659 visaginiečiai.**

28 pav. 2011-2020 m. užregistruotas ligotumas ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis ir gripu (J00-J11) 10 000 gyv. tendencijos Visagino savivaldybėje ir Utenos apskr.

Žiūrint pagal Lietuvos apskritis (29 pav.) matome, jog didžiausias ligotumas 2020 m. buvo Vilniaus apskr. (1 822,9/10 000 gyv.), o **mažiausiai Utenos apskr. (1 337,2/10 000 gyv.).**

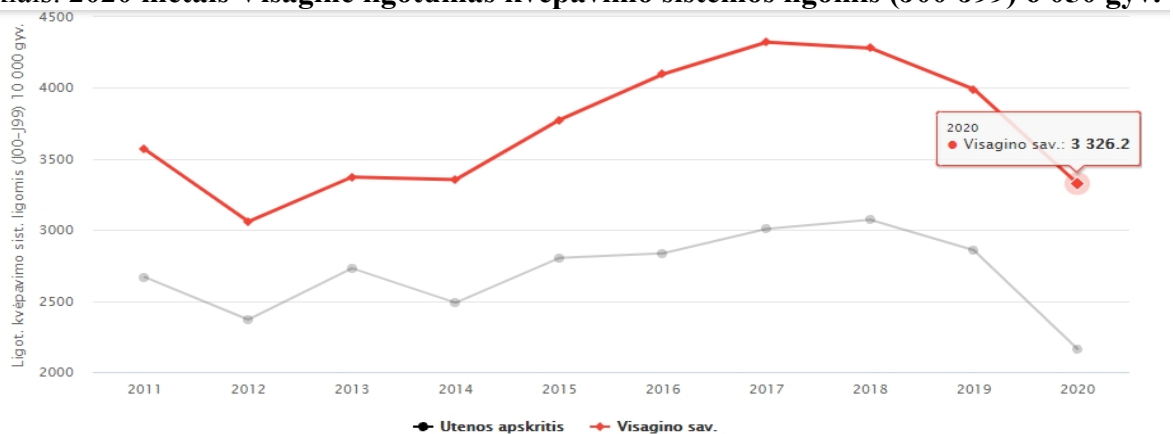

29 pav. Užregistruotas ligotumas ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis ir gripu (J00-J11) 10 000 gyv. Lietuvoje pagal apskritis 2020 m.

2020 metais nuo šių ligų nenumirė nei vienas Visagino gyventojas.

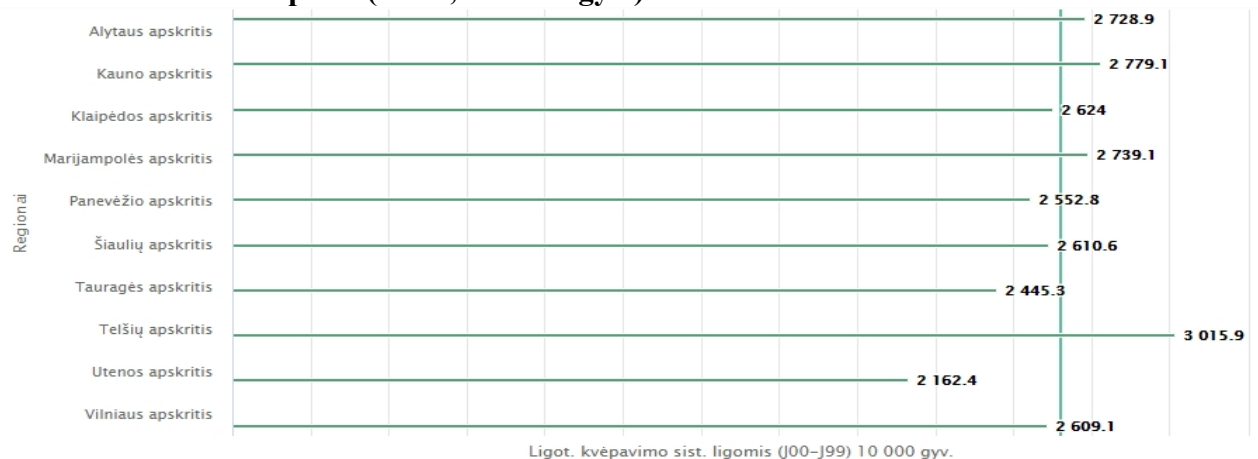
7 RODIKLIS. KVĖPAVIMO SISTEMOS LIGOS (J00-J99)

2020 m. Visagino savivaldybėje užregistruotų susirgimų kvėpavimo sistemos ligomis (J00-J99) rodiklis (3326,2/10 000 gyv.) yra vienas didžiausių Lietuvoje. Susirgimų skaičius yra ryškiai didesnis (30 pav.) palyginus su Lietuvos (2646,8/10 000 gyv.) ir Utenos apskr. (2162,4/10 000 gyv.) vidurkiiais. **2020 metais Visagino ligotumas kvėpavimo sistemos ligomis (J00-J99) 6 050 gyv.**

30 pav. 2011-2020 m. ligotumas kvėpavimo sistemos ligomis (J00-J99) 10 000 gyv. tendencijos Visagino savivaldybėje ir Utenos apskr.

31 pav. matome, jog didžiausias ligotumas 2020 m. buvo Telšių apskr. (3 015,9/10 000 gyv.), o mažiausias Utenos apskr. (2 162,4/10 000 gyv.).

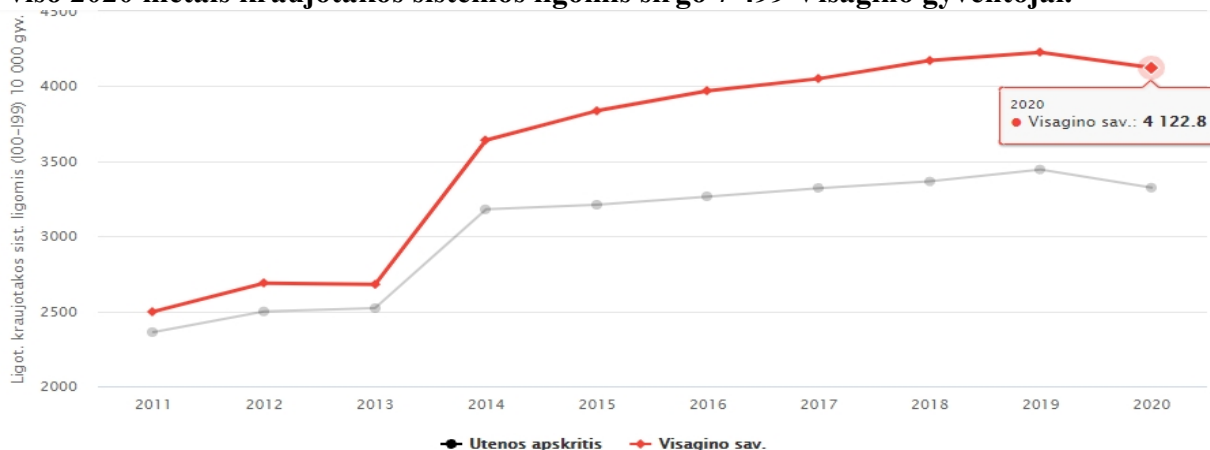

31 pav. Ligo-umas kvėpavimo sistemos ligomis (J00-J99) 10 000 gyv. Lietuvoje pagal apskritis 2020 m.

Visagino savivaldybėje dėl susirgimų kvėpavimo sistemos ligomis (J00-J99) mirė 3 visaginiečiai. Mirtingumas nuo pneumonijos (J12-J18) – 2 asmenys, 1 asmuo nuo (J18) Piotorakso (piotoraksas – pūlių susikaupimas krūtinplėvės ertmėje).

8 RODIKLIS. KRAUJOTAKOS SISTEMOS LIGOS (I00-I99)

2020 m. Visagino savivaldybės ligotumo kraujotakos sistemos ligomis (I00-I99) rodiklis 4122,8/10 000 gyv., palyginus su Lietuvos vidurkiu (3125,9/10 000 gyv.) žymiai skiriasi (32 pav.). Iš viso 2020 metais kraujotakos sistemos ligomis sirgo 7 499 Visagino gyventojai.

32 pav. 2011-2020 m. ligotumas kraujotakos sistemos ligomis (I00-I99), 10 000 gyv.tendencijos Visagino savivaldybėje ir Utenos apskr.

Žiūrint pagal Lietuvos apskritis (33 pav.), matome, jog didžiausias ligotumas 2020 m. buvo Panevėžio apskr. (3 661,2/10 000 gyv.), o mažiausias Vilniaus apskr. (2 667,2/10 000 gyv.).

33 pav. Ligtumas kraujotakos sistemos ligomis (I00-I99), 10 000 gyv. Lietuvoje pagal apskritis 2020 m.

Visagino savivaldybėje dėl susirgimų kraujotakos sistemos ligomis (I00-I99) 2020 m. mirė 140 žmonių. Lyginant su 2019 metais, tai 9 visaginiečiais daugiau. Iš 140 mirčių, 10 asmenų mirė dėl ūminio miokardo infarkto; 65 asmenys mirė dėl lėtinės išeminės širdies ligos; 8 asm. nuo hipertenzinės širdies ligos, 12 asm. nuo smegenų infarkto, 15 asm. nuo smegenų kraujagyslių ligų (žiūrėti 34 pav.).

TLK-10-AM mirties priežastis**Mirusiųjų sk.**

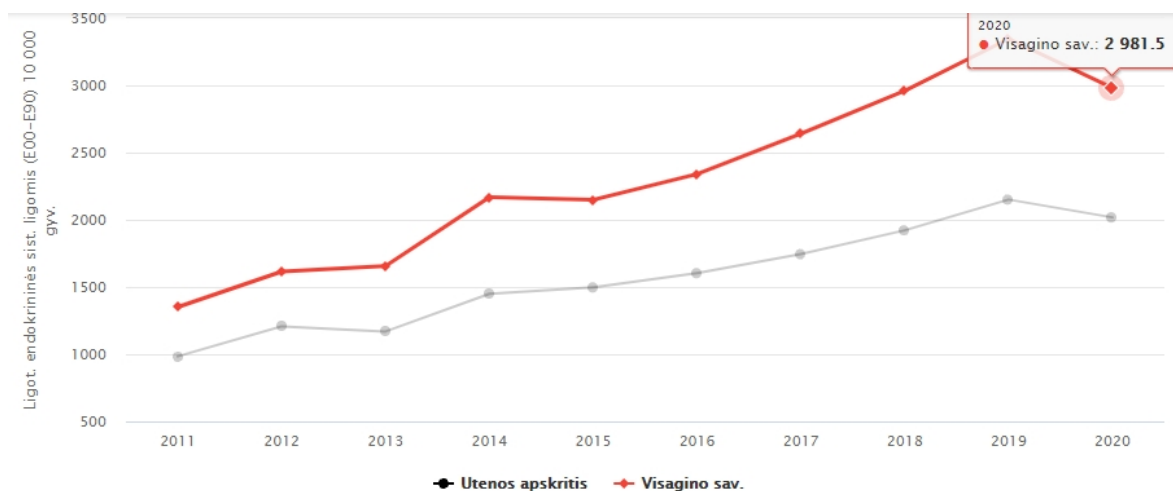
I05 Reumatinės dviburio (mitralinio) vožtuvo ligos	1
I11 Hipertenzinė širdies liga	8
I13 Hipertenzinė širdies ir inkstų liga	1
I20 Krūtinės angina	2
I21 Ūminis miokardo infarktas	10
I25 Lėtinė išeminė širdies liga	65
I26 Plaučių embolija	4
I35 Nereumatinės aortos vožtuvo ydos	1
I42 Kardiomiopatija	5
I48 Prieširdžių virpėjimas ir plazdėjimas	1
I60 Subarachnoidinis kraujavimas	1
I61 Intracerebrinis kraujavimas	6
I63 Smegenų infarktas	12
I64 Insultas, nepatikslintas kaip kraujavimas arba infarktas	2
I67 Kitos cerebrovaskulinės (smegenų kraujagyslių) ligos	15
I69 Cerebrovaskulinių (smegenų kraujagyslių) ligų pasekmės	4
I70 Aterosklerozė	1
I80 Flebitas ir tromboflebitas	1

34 pav. Mirtingumas pagal TLK-10-AM mirties priežastis ir mirusiųjų skaičius Visagino sav. 2020 m.

9 RODIKLIS. ENDOKRININĖS SISTEMOS LIGOS (E00-E90)

2020 m. Visagino savivaldybės endokrininės sistemos ligų (E00-E90) rodiklis 2 981,5/10 000 gyv., o Lietuvos vidurkis 2 082,0/10 000 gyv. Palyginus Visagino sav. su Utenos apskr. (2 018/10 000 gyv.) 35 pav. matomas aiškus skirtumas.

2020 metais endokrininės sistemos ligomis sirgo 5 423 Visagino gyventojai.

35 pav. 2011-2020 m. ligotumo endokrininės sistemos ligomis (E00-E90) 10 000 gyv. tendencijos Visagino savivaldybėje ir Utenos apskr.

36 pav. sergamumo pasiskirstymas pagal Lietuvos apskritis, matome, didžiausias ligotumas buvo Panevėžio apskr. (2 533,2/10 000 gyv.), o **mažiausias Vilniaus apskr. (1919/10 000 gyv.)**.

36 pav. Ligotumas endokrininės sistemos ligomis (E00-E90) 10 000 gyv. pagal Lietuvos apskritis 2020 m.

Visagino savivaldybėje nuo endokrininės sistemos ligų (E00-E90) 2020 m. mirė 30 gyventojų, iš kurių 10 gyventojų mirė nuo II tipo cukrinio diabeto.

6. ATASKAITOS IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. 2020 m. Visagino savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių reikšmės, lyginant su Lietuvos vidurkiu, pasiskirsto taip: 32,79 proc. geresni nei Lietuvos vidurkis, 32,79 proc. rodiklių patenka į Lietuvos vidurkio atitinkančią grupę, o 34,42 proc. – į žemiausių reikšmių grupę.

2. Visagino savivaldybėje 2020 m. gyveno 18 243, iš jų 46,33 proc. vyrų ir 53,67 proc. moterų. Vaikai (0–17 metų) sudarė 17,77 proc., 18–44 m. asmenys – 21,79 proc., 45–64 m. asmenys – 39,75 proc., 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenys sudarė 20,69 proc. Visagino savivaldybės populiacijos skaičius 2020 m. lyginant su 2019 m. Visagino savivaldybėje nuolatinių gyventojų skaičiumi sumažėjo 390 gyv. 2020 m. mirties atvejų Visagino savivaldybėje – 285 (162 vyrai ir 123 moterys), lyginant su 2019 metais 11 mirčių mažiau.

3. Atrinkti rodikliai, rodantys neigiamą pokytį savivaldybėje ir blogesnę nei vidutinę situaciją Lietuvos savivaldybių kontekste:

3.1. *Traumų dėl nukritimo (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.* 2020 m. rodiklis 167,4/10 000 gyv. yra pats didžiausias Lietuvoje pagal žmonių skaičių sav. 65+ amžiaus grupėje traumų dėl nukritimų (W00-W19) 2020 m. turėjo net 65 asmenys, 2019 m. 57 asmenys, 2018 m. – 47 asmenys, 2017 m. – 57, 2016 m. – 56, 2015 m. – 47. Per šešerius metus 329 traumos dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje. Vertinant pagal lytį susižalojimus dėl nukritimų (W00-W19) (10 000 gyv.) 65+ metų amžiaus grupėje daugiau patyrė moterys nei vyrai;

3.2. *Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km* Visagino sav. rodiklis 11 025/1 kv. km yra didesnis nei Lietuvos 896/1 kv. km. 2020 m. ir užima šeštą vietą tarp raudonoje zonoje esančių savivaldybių. Visagino sav. penki ūkinės veiklos objektai, tai UAB „Karlų katilinė“, VĮ Ignalinos AE, UAB „Visagino linija“, UAB „Lerenta“ ir UAB „Visagino energija“ šiluminė katilinė pateikė duomenis dėl taršos šaltinių. Įvertinus išmetimus į aplinkos orą matome, kad didžiausi aplinkos oro teršėjai Visagino sav. yra šiluminės katilinės. Didžiausią dalį teršalų į aplinkos orą išmetė UAB „Visagino energija“ šiluminė katilinė bei nepriklausomas šilumos gamintojas UAB „Karlų katilinė“. Visagino savivaldybė raudonoje zonoje, savivaldybės plotas – mažas, o teršalų kiekis, išmetamas į aplinkos orą, yra didelis, todėl vertinant teršalų kiekį kv. km gaunami dideli taršos rodikliai.

3.3. *Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.* Visagino sav. rodiklis 2020 m. 167,4/10 000 gyv. (3 metų vidurkis 73,6/10 000 gyv.) viršija Lietuvos vidurkį. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. Visagino 2020 m. – 82 asmenys, 2019 m.

– 71 asmuo, 2018 m. – 91 asmuo, 2017 m. – 83 asmenys, 2016 m. – 83 asmenys, 2015 m. – 95 asmenys, 2014 m. – 101 asmuo. Per septynerius metus – 606 Visagino gyventojai buvo pirmą kartą pripažinti neįgaliais, 7 metus iš eilės šis rodiklis Visagino sav. yra raudonoje zonoje.

4. Visagino savivaldybės gyventojų pagrindinės mirties priežastys 2020 m. buvo kraujotakos sistemos ligos (140 atvejų) ir piktybiniai navikai (61 atvejis).

Siekiant sumažinti traumų dėl nukritimo skaičių:

Pagyvenusiems žmonėms ypač pavojingi sužalojimai, nes didina pagyvenusių žmonių mirtingumą, neįgalumą ir blogina gyvenimo kokybę vyresniame amžiuje. Rizikos veiksniai yra vidiniai (susiję su anatominiais-fiziologiniais pokyčiais senatvėje) ir išoriniai (susiję su nesaugia aplinka). Kritimų pavojų didina pablogėjusi pagyvenusių žmonių eisena, laikysena, susilpnėję raumenys, regos ir klausos problemos bei kitos lėtinės ligos taip pat gali būti kritimų rizikos veiksniais. Nesaugi aplinka namuose bei keliuose, pagalbinių įtaisų bei priemonių stoka yra išoriniai kritimų rizikos veiksniai.

Pagrindinės pagyvenusių žmonių sužalojimų prevencijos priemonės yra pusiausvyros lavinimas, fizinio aktyvumo skatinimas ir saugios aplinkos kūrimas. Švietimas, informavimas, regos ir klausos problemų sprendimas, tinkamas medikamentų vartojimas, pagalbinių įtaisų ir priemonių naudojimas yra rekomenduotinos priemonės, padedančios stiprinti pagyvenusių žmonių saugą ir kritimų riziką. (*Informacijos šaltinis: Mokslinis straipsnis „Pagyvenusių žmonių kritimai: rizikos veiksniai ir prevencijos galimybės“, autoriai Vaiva Strukčinskaitė, Sigutė Norkienė, Birutė Strukčinskienė*).

Siekiant sumažinti teršalų kiekį:

UAB „Visagino energija“ siekia sumažinti išmetamų teršalų kiekį, planuojama pastatyti kogeneracinę jėgainę 2023–2024 metais (toliau – Jėgainė), kuri leis sumažinti iškastinio kuro sunaudojimą. Jėgainėje bus įrengti oro valymo elektrostatiniai filtrai, kurie leis ženkliai sumažinti tokių teršalų kaip kietosios dalelės išmetimus. (*Informacijos šaltinis: UAB „Visagino energija“*).

Siekiant sumažinti asmenų, kuriems pirmą kartą nustatomas neįgalumas, skaičių:

Remiantis „Pasauline ataskaita“ apie neįgalumą (santrauka) yra pateiktos rekomendacijos: 1. Užtikrinti visų bendrojo pobūdžio sistemų ir paslaugų prieinamumą; 2. Investuoti į specialiai neįgaliesiems skirtas programas ir paslaugas; 3. Gerinti žmogiškųjų išteklių gebėjimus; 4. Didinti visuomenės informuotumą ir supratimą; 5. Peržiūrėti bendrojo pobūdžio ir specializuotąsias neįgalumui skirtas politikos nuostatas, sistemas ir paslaugas, siekiant nustatyti jų trūkumus ir kliūtis joms įgyvendinti, ir planuoti veiksmus tokiems trūkumams šalinti. (*Informacijos šaltinis: Pasaulio sveikatos organizacijos paskelbta 2011 m. World report on disability: summary, Pasaulinė ataskaita apie neįgalumą: santrauka © Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2014*)

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Visagino savivaldybės administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl Visagino savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 metų ataskaitos patvirtinimo
Dokumento registracijos data ir numeris	2021-12-23 Nr. TS-259
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Erlandas Galaguz Savivaldybės meras
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-12-28 16:13
Parašo formatas	Ilgalaikio galiojimo (XAdES-XL)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2021-12-28 16:13
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2019-04-10 12:46 - 2024-04-08 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	2021 12 23 sprend 259 ataskaita.docx
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20211223.2
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Tikrinant dokumentą nenustatyta jokių klaidų (2022-01-03)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2022-01-03 nuorašą suformavo Jolita Zabulytė
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-